

BES'ten ne zaman emekli olurum ?

Geçen hafta otomatik BES hakkında yazmıştık. Bu hafta da bu yazının devamı niteliğinde olmak üzere bireysel emeklilik sisteminde devlet katkısı uygulaması, emekli olmanın şartları ve sistemden çıkanlara yapılan ödemelerin vergilendirilmesi üzerinde durduk.

Bireysel emeklilik sisteminde (BES) 2013 yılı başından itibaren geçerli olmak üzere önemli değişiklikler yapılmıştı. Emeklilik Gözetim Merkezi verilerine göre, sistem uygulamaya girmeden önce yani 2012 yıl sonu itibarıyla katılımcı sayısı yaklaşık 3,1 milyon kişiyken, bu sayı 4 Ocak 2019 itibarıyla yaklaşık 6,9 milyon kişiye ulaşmış durumda.

Aynı tarihler itibarıyla bu katılımcıların fon tutarları da 20,3 milyar liradan 77,4 milyar liraya çıkmış. Devlet katkısı uygulaması 2013 yılı başında başlamış ve fon tutarı son verilere göre 11,6 milyar liraya ulaşmış durumda. Bugün itibarıyla 18 emeklilik şirketinin faaliyette bulunduğu sistemden emekli olanların sayısı ise 89 bin kişinin üzerinde.

2017 başında geçilen otomatik BES'de ise çalışan sayısı 5 milyona ulaşmışken, çalışanların fon tutarı ise 4,6 milyar TL seviyelerinde.

Sektörün yukarıdaki büyüklüklere ulaşmasında en önemli etken hiç kuşkusuz, BES'de 2013'ten, otomatik BES'de ise 2017'den itibaren uygulanan devlet katkısı sistemi.

Geçen hafta otomatik BES uygulamasına değinmiştik. Bu yazımızda ise otomatik BES de dahil olmak üzere bireysel emeklilik sisteminde geçerli olan devlet katkısı uygulaması ile BES'ten çıkanlara ya da emekli olanlara yapılan ödemeler konusunu ele alacağız.

YÜZDE 25 DEVLETEN

BES katılımcılarının ödedikleri katkı paylarının yüzde 25'ine karşılık gelen tutar devlet tarafından katılımcının hesabına ekleniyor. Bu uygulama otomatik katılım için de geçerli. Yani örneğin aylık 200 lira katkı payı ödeyen bir kişi için 50 lira da devlet katkısı yapıyor ve kişinin hesabında 200 lira yerine 250 lira birikmiş oluyor.

Bazı işverenler, otomatik katılımı olduğu gibi personelinden kesmek yerine, kendisi personeli adına katkı payı ödeyebiliyor. Ancak bu durumda katılım-

cının hesabına devlet tarafından bir katkı yapılmadığını hatırlatmak isteriz.

ASGARİ ÜCRETİN YÜZDE 25'İ

Devletin sağlayacağı katkı tutarı konusunda bir üst sınır da bulunuyor. Bir katılımcı için bir takvim yılında devlet tarafından ödenen katkı paylarının toplamı, yıllık asgari ücretin yüzde 25'ini geçemiyor. Yani 2019 yılında yıllık asgari ücret tutarı olan 30 bin 700 lira veya daha fazla katkı payı ödeyen bir katılımcı için devlet en fazla, bu tutarın yüzde 25'i olan 7 bin 675 lira katkı payı veriyor.

DEVLET KATKISINI ALABİLİR MİYİM?

Sistemde uzun süre kalmak özendirilmeye çalışılıyor. Örneğin üç yıldan daha az bir süre katkı payı ödeyip ayrılanların devlet katkısını alması mümkün değilken, bundan daha uzun süre kalanlar ise sistemde kalış süreleri veya emeklilik hakkı kazanıp kazanmadıklarına göre değişen oranlarda devlet katkısını geri alabiliyorlar.

Sistemde kalış süresine göre alınabilecek devlet katkısı tutarlarına aşağıdaki tabloda yer veriliyor:

BES'TE KALIŞ SÜRESİNE GÖRE ALINABİLECEK DEVLET KATKISI

Sistemde kalış süresi	Devlet katkısının (getirileri dahil) katılımcıya ödenecek kısmı (%)
3 yıldan az kalanlar	0
En az 3 yıl kalanlar	15
En az 6 yıl kalanlar	35
En az 10 yıl kalanlar	60
BES'den emeklilik hakkı kazananlar	100

Buna göre örneğin 5 Ekim 2013'te BES'e dahil olmuş biri bugün itibarıyla sistemden çıkarsa beş yılı doldurup altıncı yılda oluyor. Dolayısıyla sistemden bugün çıkmak istemesi durumunda devlet katkısı ve birikim tutarının

sadece yüzde 15'ini alabilir. Aynı kişi bu yıl 6 Ekim tarihini bekleyip, bu tarihten sonra çıkarsa bu kez devlet katkısı ve birikim tutarının yüzde 35'ini almaya hak kazanıyor.

ESKİDEN GİRENLER

1 Ocak 2013 tarihinden önce sisteme girmiş olan ve 1 Ocak 2016 tarihi itibarıyla sözleşmesi yürürlükte olan katılımcılarla ilgili özel bir düzenleme bulunuyor. Buna göre söz konusu kişilerin devlet katkısına esas hak kazanma sürelerine, 1 Ocak 2013 tarihi itibarıyla sistemde kalış sürelerine göre aşağıda belirtilen süreler eklendi.

- Üç yıldan fazla altı yıldan az bulunanlar için bir yıl,
- Altı yıldan fazla 10 yıldan az bulunanlar için iki yıl,
- 10 yıldan fazla bulunanlar için üç yıl.

Bu işlem, kapsama giren her bir katılımcı için bir defaya mahsus olmak üzere ve herhangi bir başvuruya gerek olmaksızın 1 Ocak 2016 tarihi itibarıyla bireysel emeklilik şirketlerince yapıldı.

Örneğin 2006 yılında BES'e giren bir katılımcı 1 Ocak 2013 tarihi itibarıyla altı yıldan fazla bir süre sistemde bulunmuş oluyor. 1 Ocak 2016 tarihi itibarıyla bu kişinin devlet katkısına esas hak kazanma süresine bir kereye mahsus iki yıl eklenmesi gerekiyordu. Buna göre söz konusu kişi örneğin 1 Temmuz 2019'da sistemden ayrıldığında devlet katkısına esas hak kazanma süresi 6,5 yıl değil iki yıl fazlası yani 8,5 yıl olarak dikkate alınacak.

NASIL EMEKLİ OLUNUYOR?

Tablodan da görüleceği üzere devlet katkısı hesabındaki tutarın tamamını almak ancak bireysel emeklilik sisteminden emeklilik hakkı kazanılması halinde mümkün oluyor. Bunun için iki koşulun bir arada gerçekleşmesi gerekiyor. Giriş tarihinden itibaren en az 10 yıl sistemde bulunmak ve 56 yaşını doldurmuş olmak.

Buna göre örneğin 30 yaşında BES'e giren bir kişi 10 yıl sistemde kaldıktan sonra ayrılması durumunda devlet katkısının yüzde 60'ını alabileceken, 47 yaşında sisteme giren bir kişi 10 yıl sistemde kaldıktan sonra emeklilik şartlarının ikisini de (10 yıl ve 56 yaş) sağlamış olduğundan ayrıldığında devlet katkısının yüzde 100'ünü alabilecek.

Sistemden vefat veya maluliyet nedeniyle ayrılanlar da devlet katkısı hesabındaki tüm parayı alabiliyorlar.

VERGİ SADECE GELİRDEN

Bireysel emeklilik sisteminden çıkarken alınan paranın vergisine gelince... Katılımcının o güne kadar sisteme yatırmış olduğu katkı payları ile devlet tarafından

bunun yüzde 25'i oranında BES hesabına eklenen katkı tutarları üzerinden herhangi bir vergi kesintisi (stopaj) yapılmıyor. Emeklilik şirketleri, sistemden ayrılan katılımcıya ödeme yaparken, her iki tutarın (katılımcı katkı payı ve devlet katkısı) sözleşme süresi boyunca yatırıma yönlendirilmesinden elde edilen iratlar üzerinden vergi kesintisi yapmak zorundalar.

KESİNTİ ORANI

Vergi kesintisi oranı da sistemde kalış süresi ve emeklilik hakkı kazanılıp kazanılmamasına göre değişiyor. Sistemde uzun kalmayı ve hatta emekliliği teşvik etmek amacıyla sistemde kalış süresi arttıkça stopaj oranı da düşüyor.

Buna göre 10 yıldan az süreyle prim veya katkı payı ödeyerek ayrılanlara yapılan ödemenin irat tutarı üzerinden ilgili bireysel emeklilik şirketi tarafından yüzde 15 oranında vergi kesintisi yapılırken, bu oran sistemde 10 yıldan fazla kalanlar için yüzde 10, sistemden emeklilik hakkı kazananlar için ise yüzde 5 olarak uygulanıyor.

EMEKLİLİĞİN CAZİBESİ

Yukarıda da anlatmaya çalıştık. "Paramı istediğim zaman nasılsa alabiliyorum" diyerek BES'e kısa süreliğine girilmesi halinde bu sistemin pek de fazla cazibesi olmuyor. Düşünün, sisteme girip iki yıl sonra ayrılan bir kişi devlet katkısı ve bunun yatırım gelirlerinin hiçbirini alamıyor. Bu kişiye ödenecek para sadece, kendi yatırdığı katkı payları ile bunların yatırım gelirleri oluyor. Hatta yatırım gelirleri üzerinden bir de yüzde 15 oranında vergi kesildikten sonra elde çok fazla bir şey kalmayacağı görülüyor. Yazımızın konusuna girmemekle birlikte, erken çıkma dolayısıyla bireysel emeklilik şirketlerince ertelenmiş olan bazı kesintilerin tahsil edilmesi de üzerine tuz biber olacaktır.

Emekli olduğunda ise durum çok farklı. Ödenen katkı payları ile devlet katkısı ve bunların getirilerinin tamamı alınacak, ayrıca getiriler üzerinden de sadece yüzde 5 oranında vergi ödenecektir. Velhasılkelam, BES'in uzun vadeli yatırım düşünenler için iyi bir tasarruf aracı olduğunu söyleyebiliriz. Bu yatırım aracının, sadece kişisel birikimlerimizin artmasına değil, ülke olarak ihtiyacımız olan tasarruf artışına olumlu katkıları olduğu da unutulmamalı.